

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincat
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

1

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -6889

Câmpia Libertății ~Vorbe de suflet ~ (I)

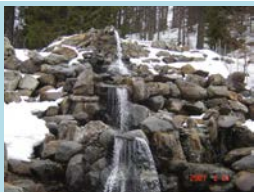
Col. r. dr. Constantin MOȘINCAT

Câmpia Libertății, acolo unde de Centenarul Marii Uniri a ajuns și un grup al tinerilor bihoreni. Pilda de Mândrie și de Demnitate a lui Papiu Ilarian exprimată la *recerca* de convocare a Consistoriului Universității din Viena, pentru a i se preda decorația imperială *public și sărbătorește*. Lucru firesc ar fi, ca declarațiunea lui Papiu, să fi fost emanată numai după primirea invitației Consistoriului Universitar, putea să-și facă declarația sa¹. Dar declarația lui Papiu este cu mult anterioară decât făcuse Universitatea formalitățile. Anume ea poartă data de 26 Noiembrie 1850, iar scrisoarea Consistoriului Universitar e datată din 31 Decembrie, același an. Este așadar evident, că Papiu nu a făcut declarația sa în urma invitației Universității, ci în urma unei alte *recercări*, de la alt for competent, în cauza decorației.

E drept, că documente nu avem, dar cu toate acestea nu va fi greu să aflăm, care anume a putut fi acel for interesat, căruia Papiu i-a trimis declarația. Indiciile deslușitoare le regăsim în însăși *Scripta Consistoriului Universitar*, din 31 Decembrie 1850. Acolo se zice că: „Districtul militar din Reteagulul a înștiințat Consistoriul Universității din Viena despre starea lucrului și totodată a trimis la acel Consistor amintita *cruce pentru merite* spre a fi predată lui Papiu «*în modul cuvenit*». Din pasajul citat putem conchide, că decorația lui Papiu, conferită lui încă în 21 August 1850, mai întâi, a fost trimisă din Viena în toamna aceluși an, în tot cazul mai târziu de luna septembrie la comanda militară ces. reg. din districtul Reteagulului (comitatul Solnok Doboca), căruia aparținea și Budiul- de- Câmpie, precum apare și din alte afaceri ale lui Papiu, spre a se preda acestuia «*în modul cuvenit*». Fiindcă Papiu era la studii în Viena, Comanda militară din Reteag, însărcinată cu predarea decorației, l-a înștiințat acolo, probabil pe calea Universității și în același timp, pentru prima oară a făcut notificare în cauza Consistoriului Universitar, adevă în 10 Noiembrie 1850.

Atunci Papiu scrie declarația sa din 26 Noiembrie și o trimite *Comandes militare din Reteag*, care în fața acelei declarații, în 18 Decembrie, trimite Universității din Viena decorația spre a fi predată acolo studentului Papiu Ilarian. În urma acestor oficioase demersuri Consistoriul Universității, în 31 Decembrie 1850, sub numărul 3061, notifică pe Papiu, că este decorat de către Majestatea Sa ces. reg., și că, Comanda militară din Reteag a trimis la locul studenției decorația, pentru ca mai departe îi notifică hotărârea Senatului, pentru ceremonia de predare a **Crucii de argint pentru merite**, pregătită a avea loc Joi, în 9 Ianuarie 1851, înainte de prânz la ora 11, în sala Senatului universitar, în **mod public și festiv**, spre acest scop era invitat a se prezenta și dânsul: „În Folge dessen - zice scripta din chestiune.

¹ *Telegraful Român*, nr. 84/ 1877. Vezi și *Luceafărul*, nr. 2, 1903. p. 25. Declarația este pătrată în Biblioteca Academiei de la Roma, și este datată 31 decembrie 1850.

În Aula cea mare a Universității erau convocați în adunare publică atât profesorii, cât și studenții. Fiind toți de față se începu solemnitatea: Decanul Universității se adresă unui tânăr român, de 22 ani, de statură mijlocie, cu ochi înfocați, cu o înfățișare simpatică și demnă și îi oferi în numele Monarhului o **Cruce de argint cu coroană**, drept răsplată din partea acestuia pentru atitudinea sa energică în decursul mișcărilor românești de la 1848-49. Cine era acel tânăr? Cine altul, decât Alexandru Papiu Ilarian! El primi, ce e drept, decorația, dar într-un astfel de mod, cât pe toți îi puseră în uimire curajul principiilor sale. Când i se oferi decorația, el într-o clasică vorbire rostită în limba latină, spuse în plenum adunării, că profundul respect, ce-I are către Împărat nu-i permite să respingă această grație expresă prin decorație, **dar nu o va purta, până nu se va schimba soarta politică a națiunii sale.**

Vorbirea sa, rostită cu această ocazie, păstrată 26 de ani mai pe urmă a fost amintită în «Cuvântul funebral» al lui Vicențiu Babeșiu, identic cu declarația din 26 Noiembrie 1850. Declarația sa corespunde pe deplin atitudinii și firii sale. Ea este, cu drept cuvânt, o trăsătură marcantă a caracterului său neintimidat revolut și fără de nici o șovăire. Prin ea îl ilustrează, în culorile cele mai vii pe fostul tribun și pe viitorul luptător al naționalismului român.

Merita, să reproducem întreaga declarație: „Primesc cu cea mai adâncă mulțumită **crucea de argint cu coroană pentru merite**, ca un semn de un favor prea înalt al Majestății Sale sacratisime:

dar după ce eu trebuie să deplâng soarta politică a națiunii mele, care nu s-a îmbunătățit nici după atâtea jertfe aduse pentru Monarhie;

după ce trebuie să deplâng pe tatăl meu, preotul, omorât de Maghiari pentru că el a apărat cauza dreaptă a Monarhiei;

după ce trebuie să deplâng soarta jalnică a mamei mele și a micilor mele surori lipsite de orice ajutor omenesc;

după ce trebuie în urmă să deplâng trista soartă alor mii de orfani lipsiți, ai căror părinți parte au căzut în luptă, luptându-se pentru Împăratul, parte au fost stârpiți cu diverse soiuri de moarte, fiindcă au ținut cu Împăratul și după ce națiunea noastră nu are încă nici acum, din sânul său, precum n-a avut nici mai-nainte de Martie, bărbați investiți cu putere politică, care să se îngrijească de acei orfani și de întreaga națiune: „**eu nu voi purta și nici nu voi putea purta cest semn de bucurie, oferit mie cu atâta bunăvoință, până când ameliorându-se starea națiunii mele, nu voi avea cauza de a mă bucura**”

La auzul acestora toți cei de față rămaseră uimiți de curajul extraordinar al înflăcăratului Papiu, care în felul acesta cuteza să protesteze pentru națiunea sa înșelată. Tribunalul de la 1848 nici nu putea să vorbească altcum, căci sufletul său, nici atunci nu era mai puțin înflăcărat, mai puțin entuziasmat de viitorul națiunii sale, decât s-a manifestat prin vorbă și atitudine. Cum percepe tânăra generație mesajele acestea, ori gestul de Mândrie, Onoare, Demnitate a lui Iancu care a refuzat și rangul de general și decorația Împăratului Francisc Iosif?

(va urma)